γραφεῖο, ἀκουμπεσμένο στὸν τοῖχο. Ὁλόγυρα ἀπ' τὸ ἀμυδρὸ αὐτὸ φῶς ἁπλωνόταν τὰ σκοτάδια κι' ἡ σιωπή.

— Ὑψηλότατε, εἶπε ὁ Ζαχάρ, θὰ πῆτε στὸν Μεγαλειότατο, ὅτι ἐσεῖς ἀνάψατε τὴ λάμπα. Θὰ τοῦ πῆτε ἐπίσης πὼς ἤρθατε νὰ πάρετε ἕνα βιβλίο ἀπ' τὴ βιβλιοθήκη τοῦ σαλονιοῦ.

Ἀφοῦ εἶπε τὰ λόγια αὐτά, ὁ Ζαχάρ ἐξαφανίστηκε. Ἔπειτ' ἀπὸ μερικὰ λεπτά, ξαναγύρισε πρὸς τὸ ἴδιο δωμάτιο μαζὶ μὲ τὸν Τσάρο, ὁδηγῶντας τὴ Μεγαλειότητά του μέσα στὰ σκοτάδια τοῦ διαδρόμου.

Μπαίνοντας στὸ μικρὸ σαλόνι, ὁ Νικόλαος Β' εἶδε μιὰ σκιὰ ἐξαφνα ξαπλωμένη στὸν καναπέ. Ἔκανε ἀμέσως ἕνα βῆμα πίσω καὶ ρώτησε μὲ φωνὴ στριγγή :

— Πιὸς εἶν' ἐκεῖ ;

Ὁ Ζαχάρ ἔτρεξε ἀμέσως μπροστά, σὰν νὰ ἤθελε νὰ προφυλάξη τὸν Τσάρο ἀπὸ κάποιο κίνδυνο. Μὰ ὁ Ἰβάν, γιατὶ αὐτὸς ἦταν ἡ σκιά, σηκώθηκε ὄρθιος κι' ἀπάντησε :

— Ἐγὼ εἶμαι, Μεγαλειότατε. Ἤρθα νὰ βρῶ ἕνα βιβλίο...

— Ἀ ! Ἐσὺ εἶσαι, Βανιούσκα ; εἶπε τότε πολὺ γλυκὰ ὁ Τσάρος. Καλά. Μεῖνε !

— Ὦ ! μπατούσκα ! μπατούσκα ! τραύλισε τότε ὁ Ἰβάν. Ἤθελα νὰ σὲ ἰδῶ ! Νὰ σοῦ μιλήσω !....

Ὁ Ζαχὰρ εἶχε κιόλας φύγει κι' ἔκλεισε τὴν πόρτα πίσω του.

Ὁ αὐτοκράτωρ τράβηξε τότε κοντά του τὸν νεαρὸ πρίγκηπα καὶ τὸν ἀγκάλιασε μὲ μεγάλη τρυφερότητα.

— Ἀ ! φτωχό μου παιδί ! τοῦ εἶπε. Εἶσαι κι' ἐσὺ δυστυχισμένος, μὰ εἶσαι νέος, πολὺ νέος.... Ἔχεις ὁλόκληρη τὴ ζωὴ μπροστά σου. Ὅλες ἡ ἐλπίδες σοῦ χαμογελοῦν ! Ἐσένα, παιδί μου, δὲν σοῦ εἶνε γραφτὸ νὰ βασιλεύσης....

Ἦταν ἀπερίγραπτος ὁ τόνος, μὲ τὸν ὁποῖο ὁ Νικόλαος Β' πρόφερε τὰ τελευταῖα αὐτὰ λόγια. Ἔκλεινε μέσα ὅλο τὸ σπαραγμὸ ἑνὸς ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἐξουσίαζε τρακόσια ἑκατομμύρια ἀνθρώπων κι' ὁ ὁποῖος ἦταν ὁλομόναχος στὸν κόσμο.

— Ἂν δὲν εἶχα βασιλεύσει, θὰ μ' ἀγαποῦσαν, Βανιούσκα ! ἐξακολούθησε ὁ Τσάρος. Καὶ δὲν ὑπάρχει τίποτε ἄλλο στὸν κόσμο ἀπὸ τὴν ἀγάπη. Ἔχεις δίκηο, Βανιούσκα μου, ἐσὺ ποὺ ἀγαπᾶς....

— Ὦ, μπατούσκα ! Ἂν ἤξερες πόσο δυστυχισμένος μπορεῖ νὰ εἶνε ἕνας ἄνθρωπος ποὺ ἀγαπάει κι' ἀγαπιέται !....

— Ναί ! Ναί ! Συλλογίζεσαι πάντα τὴν Πρίσκα σου ;

— Ἀλλοίμονο ! Τί ἄλλο μπορῶ νὰ σκεφτῶ ; Ἡ δυὸ μέρες ποὺ σᾶς ζήτησε ὁ Γκράπ ὡς προθεσμία γιὰ νὰ τὴν ξαναβρῆ, πέρασαν καὶ ἐξακολουθῶ ν' ἀγνοῶ τὰ πάντα γι' αὐτή, ὅπως καὶ τὴ στιγμὴ ποὺ ἦρθα καὶ ρίχτηκα μπροστὰ στὰ πόδια σου. μπατούσκα, ἐσὺ ποὺ εἶσαι ἡ μόνη μου ἐλπίδα.

— Ἄκου, Ἰβάν. Γιὰ ὅλ' αὐτὰ φταῖς ἐσὺ πάλι. Ἔκανες πολὺ παιδιακίσια πράγματα. Ἂν δὲν θέλησα νὰ σὲ ἰδῶ χθὲς καὶ σήμερα, τὸ ἔκανα γιατὶ ἤμουν θυμωμένος μαζύ σου. Αὐτὸς ὁ Γκράπ δὲν εἶνε καθόλου εὐχαριστημένος μ' ἐσένα. Μοῦ γράφει στὶς ἀναφορές του, ὅτι καταστρέψες ὅλα του τὰ σχέδια.

— Ὦ ! ἔκανε ὁ φτωχὸς Ἰβάν. Θὰ ἔκανα ὑπομονή, ἂν εἶχα ἐμπιστοσύνη στὸ Γκράπ.

— Ὥστε δὲν τοῦ ἔχεις καμμιὰ ἐμπιστοσύνη ;

— Ὄχι ! Οὔτε σ' αὐτόν, οὔτε καὶ σὲ κανέναν ἄλλο ...

— Ἀλλοίμονο ! ψιθύρισε ὁ Νικόλαος. Οὔ τε κι' ἐ γώ ! Οὔ τε κι' ἐ γώ !

Ἦταν κι' αὐτὰ τρία ἀκόμα τρομερὰ λόγια ποὺ τοὺς ἕνωναν μέσα στὴν κοινὴ δυστυχία. Ὁ αὐτοκράτωρ κι' ὁ νεαρὸς πρίγκηψ δὲν εἶπαν πειὰ τίποτε ἐπὶ μερικὰ λεπτὰ ἔπειτ' ἀπὸ τὰ λόγια αὐτά.

Ἔπειτα ὁ Νικόλαος σηκώθηκε, βγάζοντας ἕνα στεναγμὸ καὶ πῆγε κι' ἀφουγκράστηκε στὴν πόρτα. Μιὰ σιωπὴ θανάτου ἁπλωνόταν ὁλόγυρά τους.

— Ἀκοῦς τὸ βῆμα τοῦ Ζαχὰρ ποὺ ἀγρυπνάει ; ρώτησε ὁ Τσάρος.

— Δὲν ἀκούω τίποτε, ἀπάντησε ὁ Ἰβάν.

— Ἐγὼ τὸ ἀκούω ! Ἐγὼ τὸ ἀκούω ! Νομίζω ὅτι μπορῶ νἄχω ἐμπιστοσύνη σ' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο.

— Ναί, μπατούσκα. Ὁ Ζαχὰρ εἶνε πιστός. Ἔτσι νομίζω κι' ἐγώ.

— Μοῦ ἔχει δώσει ἐξαιρετικὲς ἀποδείξεις τῆς ἀφοσιώσεώς του, ἐξακολούθησε ὁ Τσάρος μὲ φωνὴ σιγανή. Χωρὶς αὐτόν, θὰ εἶχαν συμβεῖ χωρὶς ἄλλο τρομερὲς δυστυχίες ἐδῶ. Νὰ μὴν ἔχω πειὰ ἐμπιστοσύνη παρὰ σ' ἕναν ὑπηρέτη.... Δὲν εἶμαι γιὰ νὰ μὲ κλαῖς, Βανιούσκα ; Κατάντησα νὰ δυσπιστῶ κι' αὐτοὺς ἀκόμα ποὺ τοὺς γέμισα μὲ τὶς εὐνοιές μου. Δὲν ἔχω οὔτε ἕνα φίλο.

— Ἔχεις ἐμένα, μπατούσκα ! Ἐμένα ! Σοῦ τὸ εἶπα καὶ προχθές. Δὲν μὲ πιστεύεις λοιπόν ;

— Ναί ! Ναί ! Σὲ πιστεύω. Μὰ ἐσὺ μονάχα γιὰ τὸν ἔρωτά σου ἐνδιαφέρεσαι καὶ κάνεις πολὺ καλά.

Ὁ Τσάρος ἔπεσε συντριμμένος σὲ μιὰ βαθειὰ πολυθρόνα. Δὲν ἦταν πειά, παρὰ ἕνα μικρό, ἕνα πολὺ μικρὸ πρᾶγμα στὸ σκοτάδι κι' ὅλο του τὸ εἶναι εἶχε μεταβληθεῖ σ' ἕνα παραπονετικὸ στεναγμό, σ' ἕνα θρῆνο ἀπέλπισμένο, σὲ μιὰ κραυγὴ τρόμου, γιατὶ ὁ τρόμος εἶχε κυριεύσει ὁλόκληρη τὴν ψυχή του ἐκεῖνο τὸ βράδυ.

— Ἄκου, Βανιούσκα, θέ λουν νὰ μὲ σκοτώσουν, εἶπε μὲ φωνὴ ποὺ ἔτρεμε ἀπὸ ἀγωνία. Τί τοὺς ἔκανα λοιπὸν καὶ σὲ τί θὰ τοὺς χρησιμεύση ὁ θάνατός μου ;

Καὶ χαμογελῶντας ἀξιολύπητα, ἐπρόσθεσε :

— Δὲν εἶμαι κακός ! Δὲν ἤμουν ποτὲ κακός ! Κατὰ βάθος, ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν ἔχω ἐνοχλήσει ποτὲ κανέναν. Ἔκανα πάντα ὅ,τι ἤθελαν οἱ ἄλλοι, ἔκανα ὅ,τι μποροῦσα καλύτερο, γιὰ νὰ μείνη εὐχαριστημένος ὅλος ὁ κόσμος. Ἔ, λοιπόν, θέλουν νὰ μὲ σκοτώσουν ! Εἶνε φρικτό !....

— Δὲν εἶνε δυνατόν ! Δὲν εἶνε δυνατόν, μπατούσκα. Αὐτὰ τὰ κάνει ἡ ἀστυνομία. Τὰ κάνει ὁ Γκράπ, γιὰ νὰ παρουσιάζεται ὡς σωτῆρας σου.

— Ὄχι. Δὲν εἶνε ὁ Γκράπ ! Δὲν ξέρεις.... Δὲν μπορεῖς νὰ ξέρης. Ἀ ! μπορεῖ κανεὶς νὰ εἶνε γενναῖος καὶ νὰ λέη : «Βαρέθηκα τὴ ζωή ! Θὰ πεθάνω-ω καὶ ν' αὐτοκτονῆ. Αὐτὸ δὲν εἶνε τίποτε. Οὔτε ἐξαιρετικὸ εἶνε, οὔτε βασανιστικό. Μ ά νὰ περιμένης τὸν θάνατο ἀπὸ ἕναν ἄλλον. ἀπὸ ἕναν ἄλλο ποὺ τὸν ἀγνοεῖς καὶ ποὺ θὰ ρθῆ, ὅταν θελήσει αὐτός :... Ἀπὸ ἕναν ἄλλο ποὺ καυχᾶται γιατὶ θέλει νὰ σὲ σκοτώση !.... Ὦ ! Βανιούσκα, αὐτὸ εἶνε τρομερό ! Δ ὲν ξέρω πειὰ ποῦ νὰ πάω γιὰ νὰ εἶμαι σίγουρος, ὅτι δὲν θὰ μὲ σκοτώσουν σὲ πέντε λεπτά.

Τὸ παραλήρημα αὐτὸ τοῦ τρόμου τοῦ Τσάρου εἶχε συγκινήσει βαθύτατα τὸν νεαρὸ πρίγκηπα.

Ὁ Ἰβὰν εἶχε καταφύγει στὸν κυμάρχο πασῶν τῶν Ρωσσιῶν, γιὰ νὰ τοῦ δώση τὴν παντοδύναμη συνδρομή του στὸ μικρὸ προσωπικό του δρᾶμα καὶ νὰ ποὺ τώρα ὁ Τσάρος γινόταν πιὸ μακρὸς ἀπ' αὐτὸν καὶ στέναζε μέσα στὴν ἀγκαλιά του.

— Δὲν ξέρεις, ἀγατημένε μου μικρέ μου Ἰβάν, ὅτι ὅλοι μ' ἔχουν ἐγκαταλείψει κι' ὅτι ἐκείνη ποὺ ἀποτελοῦσε τὸ ἥμισυ τῆς σκέψεώς μου καὶ τῆς καρδιᾶς μου ἔχει ἀτομακρυνθεῖ πειὰ ἀπὸ μένα. Ναί, ναί, ἡ Τσαρίνα ! Μονάχα σ' ἐσένα λοιπὸν ἔχω ἐμπιστοσύνη. Μονάχα ἐσὺ μὲ εἶδες νὰ κλαίω καὶ νὰ τρέμω.

» Νὰ σοῦ δείξω ἕνα πρᾶγμα ἀφάνταστο : μ ὰ ἀπειλὴ θανάτου ποὺ βρῆκα στὸ κρεββάτι μου, μιὰ ἄλλη ποὺ βρῆκα στὸ γραφεῖο μου, μιὰ ἄλλη ποὺ βρῆκα μέσ' στὴν πετσέτα μου. Εἶνε ἀπειλὲς θανάτου γραφτές, ποὺ φτάνουν ὥς ἐμένα, χωρὶς νὰ μπορῶ νὰ ἐξακριβώσω πῶς....

Καὶ ὁ δυστυχισμένος αὐτοκράτωρ Νικόλαος Β' ἔβγαλε ἀπ' τὶς τσέπες του, ὅπου τὰ εἶχε χώσει, μερικὰ κομμάτια χαρτὶ γραμμένα μὲ γραφομηχανή.

Ἔγραφαν ὅλα τὸ ἴδιο πρᾶγμα :

«*Ἔχε ὑπ' ὄψει σου πὼς θὰ πεθάνης κι' ὅτι ἡ μέρες σου, ἡ ὧρες σου, μάλιστα, εἶνε μετρημένες.... Θὰ πληρώσης ἐσὺ γιὰ ὅλα τὰ ἐγκλήματα ποὺ διαπράττονται ἐν ὀνόματί σου*».

— Διάβασε ! Διάβασε ! Ἐδῶ καὶ δυὸ μέρες αὐτὰ τὰ χαρτιὰ μὲ καταδιώκουν παντοῦ, ὥς τὸ κρεββάτι μου ἀκόμα ! Δὲν τολμῶ νὰ σπρώξω μιὰ πόρτα, νὰ μπῶ σ' ἕνα δωμάτιο, νὰ καθήσω στὸ γραφεῖο μου... Ἔχω πάντα τὴν ἀγωνία ὅτι θὰ βρῶ μπροστά μου τὴ φριχτὴ αὐτὴ προειδοποίησι...

— Εἶνε τρομερό ! ψιθύρισε ὁ Ἰβάν, κυττάζοντας τὰ χαρτιὰ μὲ φρίκη. Μὰ πῶς ;...

— Ἀ ! πῶς ;... Ἂν γυρίσω τὶς σελίδες ἑνὸς βιβλίου, ἀμέσως ἕνα χαρτὶ μὲ τὴν ἀπειλὴ τοῦ θανάτου θὰ ξεφύγη ἀπὸ μέσα... Πῶς εἶν' αὐτὸ δυνατόν ; Ποιὸς λοιπὸν πλανιέται γύρω μου μ' ἕνα χαμόγελο φιλικὸ ἴσως καὶ ποὺ σκορπίζει πιροστά μου καὶ πίσω μου ἕνα τέτοιο τρόμο γιὰ μένα... Ποιός ;... Ποιός ;...

(Ἀκολουθεῖ).

ΓΡΑΓΟΥΔΙΑ

Ο ΑΜΟΙΒΑΙΟΣ ΘΑΥΜΑΣΜΟΣ

Ο ΣΚΥΛΟΣ

Μπρέ ! τί ἀφέντη σοῦχω ἐγώ ! τί σοί ! τί καμάρι,
Τί μάτι, τί περπατησιά, τί ὠμορφιά, τί χάρι !...
Καὶ νὰ μὴν ἔχη ὁ τόπος μας—τί κρίμα—ἄλλον (ἕνα !
Μ' ἀλήθεια ἔχει δίπλα του καὶ σκύλο σὰν κ' ἐ-(μένα...

Ο ΑΦΕΝΤΗΣ

Μπρέ ! τί σκυλὶ ποὺ σοῦχω ἐγώ ! τί σοί ! τί κα-(μάρι,
Τί μάτι, τί περπατησιά, τί ὠμορφιά, τί χάρι !...
Καὶ νὰ μὴν ἔχη ὁ τόπος μας—τί κρίμα—ἄλλο ἕνα !
Μ'ἀλήθεια ἔχει δίπλα του κι' ἀφέντη σὰν κ' ἐ-(μένα...

* * *

Κ' ἔτσι ἀφέντης καὶ σκυλὶ μὲ σηκωμένες μύτες
Πηγαῖναν καμαρώνοντας κ' ἦσαν κ' οἱ δυὸ...

(ψωρῆτες.

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ